

1.ÜNİTE

U

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

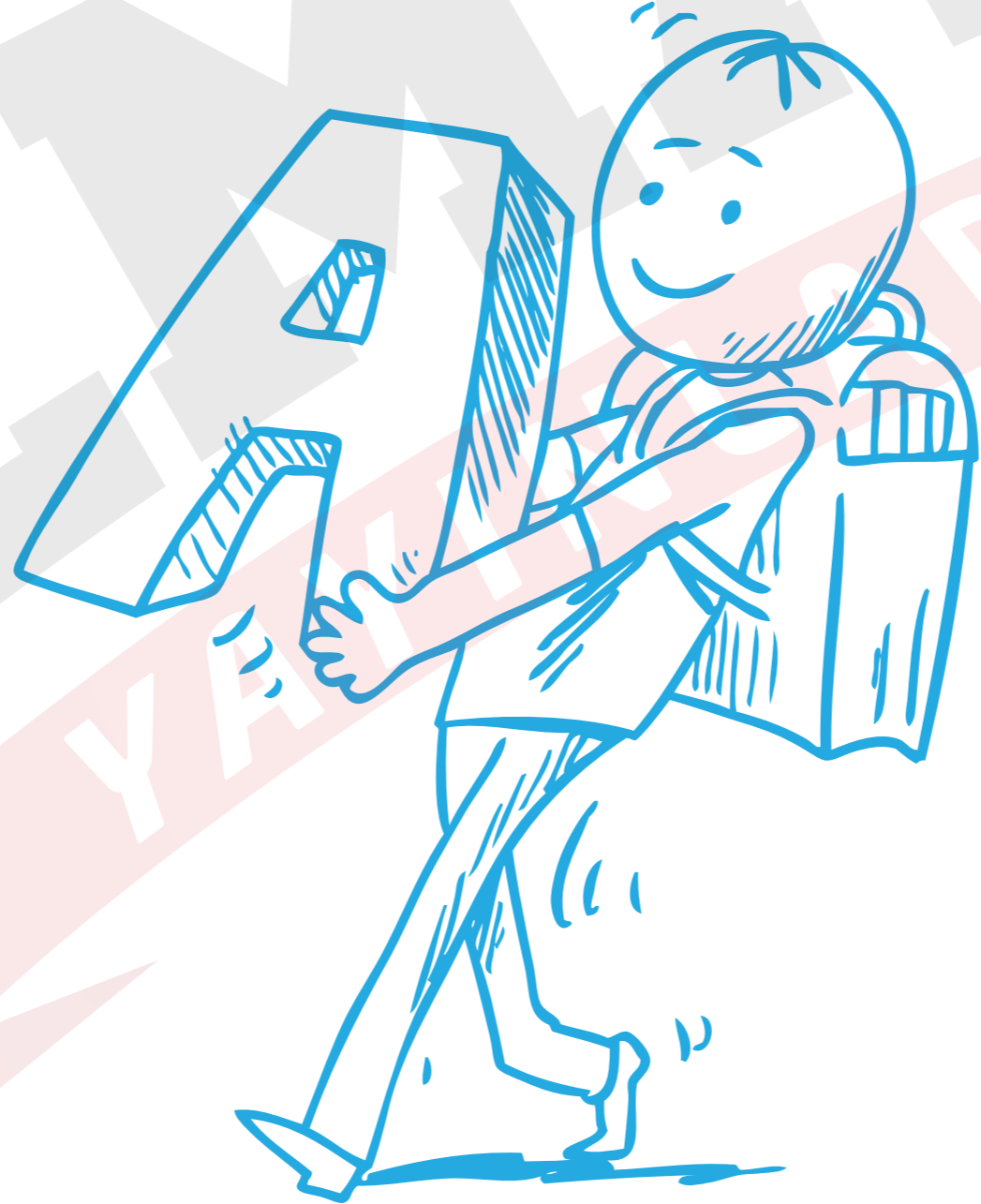
Yazım Kuralları - I

FATMA GÜL ÖRS

YAZIM KURALLARI-I

★ : Birleşik sözcükler aşağıdaki durumlarda bitişik yazılır: :

→ Ses düşmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek:

→ kaynana

→ nasıl

→ niçin

→ pazartesi

UZMANLARIN
YAYINLARI

→ *Et- ve ol- yardımcı fiilleriyle birleşirken ses düşmesine veya ses türemesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır:*

Örnek:

→ *emretmek*

→ *kaybolmak*

→ *affetmek*

→ *reddetmek*

→ Sözcüklerden her ikisi veya ikincisi, birleşme sırasında benzetme yoluyla anlam değişmesine uğradığında bu tür birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek:

→ aslanağzı (bitki adı)

→ karafatma (hayvan adı)

→ tavukgöğsü (yiyecek adı)

→ -a, -e, -ı, -i, -u, -ü zarf-fiil ekleriyle bilmek, vermek, kalmak, durmak, gelmek, görmek ve yazmak fiilleriyle oluşan birleşik fiiller bitişik yazılır:

Örnek:

→ düşünebilmek

→ uyuyakalmak

→ gidedurmak, çıkagelmek

→ düşeyazmak

→ alıvermek

→ düşmeyegör

→ Bir veya iki ögesi emir kipiyle kurulan kalıplaşmış birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek:

→ albeni

→ çekyat

→ seçal

→ ateşkes

→ kaçgöç

→ veryansın

→ rastgele

→ kapkaç

→ yapboz

→ sıkboğaz

→ örtbas

→ yazboz tahtası

→ Birinci ya da ikinci sözcüğü ya da her iki sözcüğü türünü kaybetmiş sözcükler bitişik yazılır:

Örnek:

→ dalgakıran

→ cankurtaran

→ dedikodu

→ oyunbozan

→ gecekondu

→ biçerdöver

→ yolgeçen

→ imambayıldı

→ okuryazar

→ barışsever

→ mirasyedi

→ uyurgezer

→ bilgisayar

→ Somut olarak yer bildirmeyen alt, üst ve üzeri sözlerinin sona getirilmesiyle kurulan birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek:

→ ayakaltı

→ akşamüzeri

→ olağanüstü

→ bilinçaltı

→ ayaküstü

→ öğleüstü

→ gözaltı (gözetim)

→ ayaküzeri

→ öğleüzeri

→ şuuraltı

→ gerçeküstü

→ suçüstü

→ akşamüstü

→ ikindiüstü

→ yüzüstü

★ **NOT** : Somut olarak yer belirten alt ve üst sözleriyle oluşturulan birleşik sözcükler ve terimler ayrı yazılır :

Örnek

→ *deri altı*

→ *arka üstü*

→ *su altı*

→ *baş üstü*

→ *toprak altı*

→ *böbrek üstü bezi*

→ *yer altı (yüzey)*

→ Alt, üst, ana, ön, art, arka, yan, karşı, iç, dış, orta, büyük, küçük, sağ, sol, peşin, bir, iki, tek, çok, çift **sözlerinin başa getirilmesiyle oluşturulan birleşik sözcükler ve terimler ayrı yazılır:**

Örnek:

→ alt yazı

→ ön söz

→ üst kat

→ ön yargı

→ ana dili

→ art niyet

→ İki veya daha çok sözcükten oluşmuş Türkçe yer adları bitişik yazılır:

Örnek

→ Çanakkale

→ Pınarbaşı

→ Gümüşhane

→ Beşiktaş

→ Acıpayam

→ Kabataş

→ Şehir, kent, köy, mahalle, dağ, tepe, deniz, göl, ırmak, su vb. sözcüklerle kurulmuş sıfat tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması kalıbındaki yer adları bitişik yazılır

Örnek:

→ Akşehir

→ Eskişehir

→ Suşehri

→ Kiři adları ve unvanlarından oluşmuş mahalle, meydan, köy vb. yer ve kuruluş adlarında unvan sözcüğü sonda ise gelenekleşmiş olarak bitişik yazılır:

Örnek

→ Abidinpařa

→ Bayrampařa

→ Ertuğrulgazi

→ Ara yönleri belirten sözcükler bitişik yazılır:

Örnek

→ güneybatı

→ güneydoğu

→ kuzeybatı

→ kuzeydoğu.

UZMAN
YAYINLARI

★ *NOT* : Bunlardan başka dilimizde her iki ögesi de asıl anlamını koruduğu hâlde yaygın bir biçimde gelenekleşmiş olarak bitişik yazılan sözcükler de vardır :

→ *Baş* sözüyle oluşturulan sıfat tamlamaları:

Örnek

→ başbakan

→ başkomutan

→ başhemşire

→ başköşe

→ başkahraman

→ başmüfettiş

→ başkent

→ başöğretmen

→ Bir topluluğun yöneticisi anlamındaki başı sözüyle oluşturulan belirtisiz isim tamamlamaları:

Örnek

→ aşçıbaşı

→ onbaşı

→ binbaşı

→ ustabaşı

→ elebaşı

→ yüzbaşı

→ Ağa, bey, efendi, hanım, nine vb. *sözlerle kurulan birleşik sözcükler:*

Örnek

→ ağabey

→ beyefendi

UZMAN
YAYINLARI

→ *Ev* sözcüğüyle kurulan birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek

→ *basımevi*

→ *orduevi*

→ *doğumevi*

→ *öğretmenevi*

→ *gözlemevi*

→ *polisevi*

→ *huzurevi*

→ *yayınevi.*

→ *konukevi*

→ Hane, name, zade sözcükleriyle oluşturulan birleşik sözcükler bitişik yazılır:

Örnek

→ çayhane

→ dersane

→ kiraathane

★ **NOT**: "hane" sözcüğü geçen "postane, hastane, pastane, eczane" sözcüklerinin "h" harfi kullanılmadan yazımı doğrudur.

★ : Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler :

→ Etmek, edilmek, eylemek, kılmak, kılınmak, olmak, olunmak yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik fiiller herhangi bir ses düşmesine veya türemesine uğramazsa ayrı yazılır:

Örnek:

- terk etmek
- fark etmek
- ayırt etmek
- kul olmak
- sağ olmak
- söz etmek
- var olmak

★ : Birleşme sırasında sözcüklerden hiçbiri veya ikinci sözcüğü anlam değişikliğine uğramayan birleşik sözcükler ayrı yazılır.

→ Hayvan türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

Örnek:

→ köpek balığı

→ su yılanı

→ deve kuşu

→ Ankara keçisi

→ ağustos böceği

→ Van kedisi

→ at sineği

→ yaban domuzu

→ Bitki türlerinden birinin adıyla kurulanlar:

Örnek:

→ çörek otu

→ yer elması

→ soya fasulyesi

→ küpe çiçeği

→ at kestanesi

→ şeker pancarı

→ tespik ağacı

→ kuzu mantarı

→ kuru üzüm

→ meyan kökü

★ NOT: zeytinyağı ve yeşilzeytin bitişik yazılır.

→ *Bilim ve bilgi sözleriyle kurulan birleşik sözcükler:*

Örnek:

→ *dil bilimi*

→ *toplum bilimi*

→ *gök bilimi*

→ *toprak bilimi*

→ *halk bilimi*

→ *dil bilgisi*

→ *ruh bilimi*

→ Yuvar ve küre sözleriyle kurulan birleşik sözcükler:

Örnek:

→ hava yuvarı

→ ışık küre

→ ısı yuvarı

→ su küre

→ yer yuvarı

→ yarı küre

→ hava küre

→ yarım küre

→ Yiyecek, içecek adlarından biriyle kurulan birleşik sözcükler:

rnek:

→ bohça böreęi

→ řiřek yaęi

→ maden suyu

YAYINLARI

→ Gök cisimleri:

Örnek:

→ Çoban Yıldızı

→ gök taşı

→ Kervan Yıldızı

→ hava taşı

→ Kutup Yıldızı

→ meteor taşı

→ kuyruklu yıldız

→ Yer adlarında kullanılan batı, doğu, güney, kuzey, güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı, kuzeydoğu, aşağı, orta, yukarı, iç, yakın, uzak sözcükleri ayrı yazılır:

Örnek:

→ Doğu Anadolu

→ Güney Amerika

→ Uzak Doğu

→ Batı Trakya

→ Orta Asya

→ Güneybatı Anadolu

→ Orta Anadolu

→ Orta Doğu

→ İç Asya

→ Kuzey Amerika

→ Yakın Doğu

→ İç Anadolu

★ : Dış, iç, sıra sözleriyle oluşturulan birleşik sözcükler ve terimler ayrı yazılır:

Örnek:

→ kanun dışı

→ ceviz içi

→ olağan dışı

→ hafta içi

→ yasa dışı

→ yurt içi

★ : YAZIMINA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN BİRLEŞİK SÖZCÜKLER :

→ “Şey” daima ayrı yazılır: Bir şey, her şey vb.

→ “Birçok” bitişik, “pek çok” ayrı yazılır.

→ “Bir ve takım” sözcükleri “bazı” anlamına gelirse bitişik, bir sözcüğü sayı belirtirse ayrı yazılır:

Birtakım insanlar / Bir takım koltuk

→ “Her bir” ayrı, “hiçbir” bitişik yazılır.

→ “Herhangi bir” sözcüğünde “bir” ayrı yazılır.

- “huzurevi, öğretmenevi, orduevi” gibi sözcükler bitişik yazılırken “dağ evi” ayrı yazılır.
- “Çiçek yağı, fındık yağı, mısır yağı” ayrı yazılırken “zeytinyağı” bitişik yazılır.
- “Siyah zeytin” ayrı yazılırken “yeşil zeytin” bitişik yazılır.
- “art arda”, “peş peşe” sözleri ayrı yazılır.
- “Kuru yemiş” sözcüğü ayrı yazılır.
- “Göz yaşı” sözcüğü ayrı yazılır.

→ “İlk yardım” sözcüğü ayrı yazılır.

→ “Anaokulu, ilkokul, ortaokul, yüksekokul, yükseköğretim” sözcükleri bitişik yazılır.

→ “Bilirkişi” sözcüğü bitişik yazılır.

→ “Açık oturum” sözcüğü ayrı yazılır.

→ “Anbean, günbegün” sözcükleri bitişik yazılır.

→ “Yer yüzü” sözcüğü ayrı yazılır.

- “Hava yolu, kara yolu, demir yolu” sözcükleri ayrı yazılır.
- “Ana düşünce” sözcüğü ayrı yazılır.
- “Fark etmek, farz etmek, arz etmek” sözcükleri ayrı yazılır.
- “Vadetmek, menetmek, hamdetmek” sözcükleri bitişik yazılır.
- “Karasinek, sivrisinek” bitişik yazılırken “at sineği” ayrı yazılır.